

в класі теж може супроводжуватися цікавими знахідками, наприклад, переглядом відеотексту або плейкасту.

- аналіз. Цей етап потребує дотримання вчителем принципів шкільного розгляду твору та логіки наукового аналізу, вибору оптимальних форм роботи, зокрема новітніх. Особливу увагу необхідно звернути на засоби гумористичного і сатиричного змалювання життя, їх роль у розкритті авторського задуму. В арсеналі сучасного словесника повинні бути не лише постановка запитань і завдань, мозковий штурм, робота в парах, в малих групах, складання паспорта твору, заповнення схем, таблиць, а й інтелект-карта, практично всі види текстів «нової природи», діаманта, сінквейн, хмарні технології, літературні веб-квести та ін.

- підсумки. На завершення роботи традиційно можна використати слово вчителя, бесіду зі школярами, інтерактивні технології «Мікрофон» та «Незакінчене речення», а також запропонувати учням виконати інтерактивне завдання або пройти інтерактивне тестування в інтернет-мережі, переглянути у пришвидшеному темпі гіф-анімацію, хмару слів із певним текстом, заповнити прогалини в інтелект-карті, створити плейкаст, саундтрек до твору тощо.

Вважаємо, що набуті студентами на заняттях із методики викладання української літератури знання про традиційні та новітні прийоми й технології вивчення сатиричних і гумористичних творів, сформовані вміння використовувати їх на практиці сприятимуть підготовці майбутніх учителів до виконання завдань, поставлених перед Новою українською школою.

Література

1. Бондаренко Л. Г. Методика викладання української літератури / Л. Бондаренко // Збірник авторських програм навчальних дисциплін літературознавчого циклу для студентів I-V курсів денної, заочної та екстернатної форм навчання. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2015. – С. 153–158.
2. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://mon.gov.ua/Новини%202017/04/03newschool-presentation-new-30-03-2017-\(2\).pdf](http://mon.gov.ua/Новини%202017/04/03newschool-presentation-new-30-03-2017-(2).pdf).
3. Українська література. 5-9 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programi-5-9-klas-2017.html>.

Бородіца С.В.,

кандидат філологічних наук,

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

ЖАНРОВА СВОЄРІДНІСТЬ САТИРИЧНОГО РОМАНУ “МІСТЕР І МІСІС Ю-КО В КРАЇНІ УКРІВ” М. МАТІОС

Жанрова оригінальність – прикметна ознака прозової творчості М. Матіос. Вона на якісно новому рівні художнього синтезу творить своєрідні “гібридні” жанри (“роман-драма”, “повість-мелодрама”, “роман-сага в новелах”, “сповідь-хроніка”, “кулінарні есе”). У романі “Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів” письменниця органічно синтезує традиційні, модерністські і постмодерністські текстові стратегії (К. Ісаєнко), майстерно реалізувавши наративний задум у “гомеричному романі-симфонії”, в якому інтенсивні смислбуттєві пошуки авторки, спроектовані у добу Помаранчевої революції і після неї, “тісно пов’язані з динамікою націєтворення, втратою ілюзій і долею наших сподівань... У цьому контексті особливо вияскравлюється оригінальність стилю М. Матіос-сатирика”, – вважає І. Насмінчук [3, 12].

За жанром “Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів” – сатиричний політичний роман, за визначенням авторки – “гомеричний роман-симфонія”, який, як трактує С. Філоненко,

“характеризує емоційно-естетичну тональність твору як дуже різке, громоподібне осміяння об’єктів сатири” [4, 66], а “симфонізм” – “вказівка на його надзвичайно обсяжний інтертекст (фольклорно-літературно-кіно-медійно-політичний), на складне плетиво різноманітних “кодів”, зашифрованих (і розшифрованих) у тексті авторкою” [4, 67]. Таким чином, романові М. Матіос властиві жанровий синкретизм і стильова поліфонія, оскільки письменниця, з одного боку, продовжує кращі традиції української політичної сатири (І. Котляревський, М. Гоголь, Г. Квітка-Основ’яненко, О. Стороженко, І. Нечуй-Левицький, Т. Шевченко, В. Самійленко, І. Франко, Л. Мартович, О. Вишня, М. Хвильовий, О. Чорногуз, В. Даниленко, В. Діброва, Ю. Іздрик, Б. Жолдак, І. Роздобудько, Л. Денисенко та ін.), а з іншого, – творить текст у межах постмодерністського дискурсу: іронічна модель абсурдного світу, ускладнена інтертекстуальністю (розмаїтий “цитатний фонд”, широкий алюзійний контекст, автоцититування), барокова гра на різних рівнях, мовна еклектика, ампліфікація, каламбури, декомпозиція імен, публіцистичні прийоми тощо. Так, в іронічній “Замість анотації” М. Матіос актуалізує основні жанрові і стильові категорії, на які варто звернути увагу реципієнтів: “сатиричне перо”, “часові зміщення”, “видозміна понять та власних імен”, “абсурд”. В “увертурі №2” “Шкереберть на благословених землях” вона наголошує, що симфонія – “дисгармонійна” і “нагадає дещо сумбурну музику Шнітке” [2, 41], в супроводі якої можуть розгортатися “фатальні сюжети” роману.

Роман “Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів” засвідчує, що авторка намагається подолати стереотип про себе як про творця малого наративу (Карпатської Буковини), демонструючи новий для неї стиль письма з виразно сатиричним спрямуванням. Цей твір, в основі якого – суб’єктивний світ-візія українського політикуму “дивної країни укрів” – авторська емоційна, проте достатньо аналітична реакція на сучасні історичні реалії “після 9 вересня 0005 року від другого пришествя месії” [2, 14]. Художньо переконлива картина національного буття початку XXI століття увиразнюється за допомогою художніх деталей-штрихів, образів-символів, органічного переплетення ліричної і драматичної площин, раптовими змінами сюжетних ходів, контрапунктів, парадоксальним фіналом та ін.

У контексті сучасної української сатиричної прози (наприклад, “Газелі бідного Ремзі” В. Даниленка, “Корпорація ідіотів” Л. Денисенко, “Оленіум” І. Роздобудько та ін.) “Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів” М. Матіос переконливо виділяється жанровим різновидом політичного роману, в межах якого синтезовані елементи драми, комедії і вертепу, кіно і мас-медіа, бурлескна і барокова традиції, творячи своєрідну поліфонію, властиву для жанру меніппеї, де “верх” і “низ” часто міняються місцями, серйозне і смішне легко переходять у свої протилежності, завдяки чому, власне, й створюється амбівалентний образ світу” [1, 323]:

“Тут любили свята і не любили буднів,
обоювали віча і не визнавали тверезих голосів,
за позиками до чужих тут ходили частіше, ніж до вітру,
кохалися в старовині й мало цікавилися новими технологіями,
тут мліли в одночасних екстазах три тримачі державних штандартів, коли слухали гімн про укрівську кропиви в інтерпретації дещо поскубаного юного орла, і запросто вмикали мобільні “дебільники” під час Богослужіння чи оперної вистави,
тут мирно вживалися мільйоннодоларові палади із довоєнними бараками,
охочі до особливих видів праці, якими в укрів вважалося підтирання забугорних сидниць і миття їхніх же клозетів, як правило, кордон перетинали якщо не в багажниках автомобілів, то в ящиках з-під телевізорів,
на цій землі одночасно будували церкви і переповнювали в’язниці,
тут шанували і звеличували злодіїв нарівні із мучениками” [2, 19].

Авторка аналізує національні комплекси та психологічні деформації українців, які у творі є упослідженими укрями з меншовартісною свідомістю і втраченою людською гідністю (як приклад – ексцентричний епізод канібалізму). Вона майстерно “реставрує” психологічні стани політиків (як-от, Улі Милашенко, Міті УА, Папи Леоніда Другого Кудли), рекомбінує їхні дії з метою

переконливої інтерпретації “політичного шарварку” в Україні. За допомогою постмодерністських прийомів гротеску, маскуванню, шаржування, містифікації, пародіювання письменника досить критично і відверто розкриває моральні і професійні вади українського політикуму, розширюючи сатиричний дискурс роману. Так, номінуючи персонажів, вона порушує нормативні словотвірні техніки (Н. Бербер), творячи каламбури (Роман Смердний, брати Кабачники, Сашко Буй-Тур-Чинов, Віктор Мертвечук, діва Інна Деві Христос Богоявленська, Леонід Крав-Чув, Серж Кідалов), прізвиська (Папа, Піня, Пліховшек, Скоморох), експресивні імена і прізвища (Мітя Якунович, Всесвят Тискун, Ґеник Чревоненко, Олександр Холод, Давид Зубанія Великий, Грицько Пустомельченко), які репрезентують не лише комічні реалії чи асоціативно смислові сейми, але й набувають символічного значення.

Іронічний модус розповіді увиразнюється через складні інтертекстуальні ігри, коли у наративну структуру роману авторка вводить чужий текст, як скажімо, з “Жанни д’Арк” І. Кошелівця чи “Парфюмера” П. Зюскінда, або уявні розмови Улі З Богом. Численні “тексти в текстах” руйнують межі між мовленням авторки і персонажів, демонструючи багаторівневу конструкцію роману М. Матіос, у якій окремі сюжетні фрагменти творять органічну цілість. Її не руйнують навіть сюрреалістичні модифікації часопросторових координат, які трактуємо як основні засоби моделювання художньої дійсності в романі, а також образу особистості в контексті соціально-історичних зламів України початку ХХІ століття.

Складна взаємодія жанрових і стильових елементів у сатиричному романі “Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів” засвідчує високий рівень синкретичного мислення М. Матіос, яке забезпечило письменниці неповторність її голосу в ідейно-естетичному культуропросторі сучасної доби [3, 14].

Література

1. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова, О. Бойченка та ін. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
2. Матіос М. Містер і місіс Ю-Ко в країні укрів. Mr. & Ms. U-Ko in country UA / Марія Матіос. – Львів : ЛА «Піраміда», 2006. – 136 с.
3. Насмінчук І.А. Проза Марії Матіос: особливості індивідуального стилю : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.01.01 / І.А. Насмінчук; Прикарпат. нац. ун-т ім. В.Стефаника. – Івано-Франківськ, 2009. – 16 с.
4. Філоненко С.О. “Юля косу носить”: гендерні стереотипи в сучасній політичній сатирі / С.О. Філоненко // Слово і Час. – 2007. – № 11. – С. 62–73.

Брадзіхіна А.В.,

кандыдат філалагічных навук,

Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ф. Скарыны

АДМЕТНАСЦІ ВЫВУЧЭННЯ БУРЛЕСКНА-ТРАВЕСЦІЙНАЙ ЛІТАРАТУРЫ Ў СЯРЭДНЯЙ ШКОЛЕ

Бурлескна-травесцыйныя творы, досыць папулярныя ў еўрапейскім мастацтве слова яшчэ з эпохі Адраджэння, не часта трапляюць у спіс класічных, і пагатоў – у навучальныя праграмы агульнадукацыйных школ. Сярод даволі значнай колькасці тэкстаў з прыкметамі бурлеска (ананімных твораў “Уваскрэсенне Хрыстова”, “У Бэтлееме, убогім доме”, “Казанне руске схізматычне”; “Панскае ігрышча” Ф. Тапчэўскага, “Энеіда навыварат” В. Равінскага, “Тарас на Парнасе” К. Враніцына і інш.) статус хрэстаматыйных у беларускай літаратуры набылі толькі апошнія дзве названыя паэмы. Абедзве вывучаюцца ў дзявятым класе агульнадукацыйнай школы, на вывучэнне кожнай адведзена адна гадзіна.